

Verksamhetsplan 2026

Föreningsarkivet är länets nav för civilsamhällets dokumentation och har inom ramen för kultursamverkansmodellen uppdraget som regional enskild arkivverksamhet. Sedan starten 1980 har vi haft ett nära samarbete med Riksarkivet, tidigare Landsarkivet i Östersund. När Riksarkivet nu avvecklar sin verksamhet i Östersund förändras förutsättningarna dramatiskt.

För Föreningsarkivet innebär detta att vi från och med 2026 förlorar vår samarbetspartner vad gäller publik verksamhet. Bemanningen av läsesalen kommer under åtminstone våren fortsatt göras gemensamt, men Riksarkivet har redan nu flaggat för minskade öppettider. När den slutliga brytpunkten uppstår, när Riksarkivet stänger sin besöksplats och Föreningsarkivet tar över, är ännu inte klart. Föreningsarkivets verksamhet under 2026 behöver därför präglas av stor flexibilitet. Med kort varsel kommer vi att behöva kunna ändra oss efter de praktiska förutsättningar som uppstår.

Föreningens förhoppning är att vi under 2026 och 2027 har övergångsår, för att 2028 kunna starta upp i egen regi och på egna premisser.

Prioriterade utvecklingsområden 2026

- etablera ett lokalhistoriskt arkiv
- utveckla besöksplatsen
- stärka det samiska kulturarvet

Detta gör vi genom att

1. Planera och förbereda för att ta emot en deposition om 1 500 000 meter handlingar från Riksarkivet
2. Utveckla och förmera verksamheten till en robust organisation som klarar sig på egna ben efter att Riksarkivet lämnar.
3. Upprätthålla verksamheten på besöksplatsen med forskningshjälp, kurser och föreläsningar
4. Upprätthålla verksamheten med att ta emot, ordna och tillgängliggöra länets skriftliga kulturhistoria
5. Erbjuder skolprogram med fokus på normkritik, demokrati och samisk historia
6. Bedriva projektet "Bokklubbar som broar" där vi stimulerar till samtal kring samisk historia
7. Bedriva projektet "Kulturmiljöer" där vi lyfter fram arkiv från länets olika delar

Inledning

Föreningensarkivet i Jämtlands län är en ideell förening som samlar, bevarar och tillgängliggör kulturarvet från den enskilda sektorn, med särskilt fokus på föreningslivet. Genom vårt uppdrag enligt kultursamverkansmodellen tecknar vi avtal med Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner. I dag bevarar vi drygt 5 000 arkiv, vilket gör oss till en central resurs för dokumentation och kunskap om länets historia.

Som förening har vi en stark regional förankring med omkring 460 medlemmar. Genom kurser, föreläsningar och andra aktiviteter vårdar vi dessa relationer och utvecklar verksamheten tillsammans med medlemmar, samarbetspartners och allmänhet.

Föreningensarkivet strävar efter att vara en tillgänglig och inkluderande kulturarvsinstitution. Vi arbetar för att öka möjligheterna till inflytande, delaktighet och medskapande, och vår pedagogiska verksamhet är en viktig del i detta arbete. Särskilt prioriterade målgrupper är barn och unga samt seniorer.

Upprättande av ett Lokalhistoriskt arkiv

Föreningensarkivet har fört diskussioner med Region Jämtland Härjedalen om att organisationen är beredd att ta ett utökat ansvar för det regionala kulturarvet till Region Jämtland Härjedalen när Riksarkivet centraliserar sin verksamhet. Arbetet under 2026 kommer utifrån detta att präglas av förberedelser för den nya situationen. Detta görs genom att:

- analysera hur en långsiktigt hållbar struktur för civilsamhällets dokumentation kan utformas
- undersöka möjligheterna att etablera ett lokalhistoriskt arkiv, antingen inom ramen för Föreningensarkivet eller som en underorganisation
- utveckla nya former för samarbete med aktörer både inom och utanför arkivhuset
- förbereda mottagande av en deposition av 1,5 km handlingar från Riksarkivet
- inventera befintligt material för att prioritera framtida placeringar
- planera för eventuell skanning av kulturhistoriska handlingar på Riksarkivet i Östersund, som kommer att flyttas från länet
- planera mottagande av lokalhistorisk litteratur
- förbereda pedagogiska satsningar
- planera uppbyggnaden av en utställnings- och museidel
- undersöka möjligheterna till en ökad självfinansiering genom sponsorer och projektmedel
- framtagande av ny hemsida, anpassad för de nya förutsättningarna.

Lokaler

De förändrade förutsättningarna medför både ökade kostnader för lokaler och förändrade samarbeten. För att säkerställa att handlingarna bevaras på ett tryggt sätt kommer en översyn av lokalerna att genomföras. Detta innebär också omflyttningar för att kunna ta emot de handlingar som överförs från Riksarkivet.

Arbetet under 2026 omfattar att:

- planera placering av material i olika lokaler
- planera lokalanvändningen för den framtida besöksplatsen
- planera utställningsverksamheten i de nya lokalerna
- planera biblioteksverksamhet i de nya lokalerna
- installera brandlarm i depån på Tingsrätten

Arbete med lärande och platsbunden utveckling

Aktiviteter för barn, unga och seniorer fortsätter att vara prioriterade och kommer att vara i gång under omställningsperioden, även om omfattningen kommer att kunna variera över tid. Verksamheten förbereds för att kunna stå på egna ben och fortsätter sitt arbete med fokus på tillgänglighet, delaktighet och att vara en publik arena. Genom kurser, föreläsningar och öppna aktiviteter stimuleras lokalhistorisk forskning och dokumentationsinsatser. Tillgängligheten stärks även genom digitala erbjudanden.

En resurs för hela länet

Även om handlingarna fysiskt förvaras i Östersund, ska Föreningensarkivet vara en resurs för hela länet. Målet är att minst hälften av användarna ska komma från kommuner utanför Östersund och att samtliga kommuner ska vara representerade i samlingar och aktiviteter.

Under 2026 genomförs bland annat:

- föreningsdagar i två kommuner med pop-up möten och föreläsningar
- arbete med dokumentationsprojekt kring kulturmiljöer i länet
- samarbete med studieförbund och föreningar för lokala kulturarvsaktiviteter
- utveckling av hemsidan med fokus på målgrupper och tillgänglighet
- deltagande i samarbetet Regionalt kulturarvsforum

Prioriterade målgrupper

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. Arkivpedagogiska program utvecklas för att stärka källkritik, historiskt intresse och kreativitet. Under 2026 erbjuds bland annat:

- fortbildning för lärare, både digitalt och på plats
- medverkan i Östersunds kommuns Kulturhjulet inom Skapande skola
- skolprogram kopplade till "Det rena landet" och "Straff"
- program som belyser normkritik och sexualhistoria
- etablering av "Arkivets forskningsbyrå"

Seniorer och äldre är en annan viktig målgrupp för Föreningensarkivet. Organisationen har en tradition av att arrangera föreläsningar, minneskaféer och kurser, bland annat inom ramen för serien "After Work". Eftersom det långåriga samarbetet med Riksarkivet nu tar slut behöver nya former och rutiner etableras för att kunna upprätthålla verksamheten. En strävan är att fortsätta med olika aktiviteter där lärande och social gemenskap står i centrum. Föreningensarkivet kommer därför att arbeta med att utarbeta nya former och samarbeten för att kunna upprätthålla:

- föreläsningsserien "After Work", med webbsändningar till hela länet
- crowdsourcing-aktiviteter som transkribering och namngivning av fotografier
- volontärverksamhet och studiegrupper inom föreningar

Tillgänglighet i bred betydelse

Föreningensarkivet arbetar för att göra arkiven lättillgängliga och användbara. Besökare ska i hög grad kunna söka och använda material på egen hand. Under 2026 fortsätter detta arbete genom:

- pedagogiska metoder som stimulerar egna frågor och undersökningar
- stöd till föreningar att ordna och förteckna sina arkiv, på plats och genom kurser
- utveckling av studiegrupper som arbetar med t.ex. avskrifter och fotografier
- skapande av en "Arkivbyrå" med tematiskt material för nybörjare

Arkiv och samlingar

Föreningensarkivet tar årligen emot omkring 250 leveranser av arkivhandlingar, från både aktiva och nedlagda föreningar. Efter Riksarkivets beslut om nedläggning är Föreningensarkivet den enda institution i länet som tar emot handlingar från civilsamhället. Grunden i arbetet är att materialet ordnas, förtecknas och görs sökbart i nationella databaser.

Under 2026 kommer vi att:

- ta emot leveranser av enskilda arkiv
- ordna och förteckna inkomna och tidigare oordnade handlingar
- kontinuerligt uppdatera Nationella arkivdatabasen (NAD)
- registrera böcker, tidskrifter och trycksaker i Libris
- sprida kunskap om arkivens betydelse för samhället och föreningslivet

Ett breddat skapande; mångfald och normkritik

Genom mångfald i samlingarna kan fler perspektiv på länets historia bli synliga. Det stärker både forskning, bildning och samhällsengagemang. Eftersom civilsamhället saknar skyldighet att bevara handlingar riskerar viktiga berättelser annars att gå förlorade.

Föreningsarkivet kommer att:

- stimulera inlämning av arkiv från hela civilsamhället
- uppmuntra underrepresenterade grupper att lämna in material
- stödja skapandet av personarkiv för att synliggöra grupper och rörelser som annars riskerar att utelämnas

Medlemsnära arbete

Föreningsarkivet vill vara en tydlig resurs för länets föreningsliv och samtidigt säkerställa att hela länet representeras i samlingarna. För att stärka medlemmarnas delaktighet erbjuds stöd och vägledning i arkivarbete.

Under 2026 innebär detta bland annat:

- tillgänglighet via telefon och e-post för rådgivning
- handledningar och checklistor för föreningars dokumenthantering
- möjlighet för föreningar att arbeta praktiskt med sitt arkiv i våra lokaler
- visningar och föreläsningar för föreningar och styrelser
- nyhetsbrev och informationskampanjer om händelseutvecklingen nu och framåt
- stimulans till studiegrupper kring jubileumsskrifter, foton och arkivering

Främja samiskt kulturarv

En viktig del av uppdraget är att bidra till bevarandet och synliggörandet av det samiska kulturarvet. Genom projekt som "Bokklubbar som broar" skapas arenor för samtal om relationen mellan det samiska och det svenska i södra Sápmi.

Utöver detta kommer vi under 2026 att:

- arrangera kurser och föreläsningar om samisk kulturhistoria
- stimulera arkivbildning och dokumentation inom det samiska samhället
- arbeta för fler samiska personarkiv
- utveckla ett gymnasieprogram med utgångspunkt i boken "Straff" av Ann-Helene Laestadius.
- Delta i Nordic Art Summit, i samarbete med våra kollegor i Västerbotten, Norrbotten och Västernorrland

En resurs på nationell och internationell nivå

Genom delägarskapet i Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik (NCK) och medlemskap i nationella organisationer är Föreningensarkivet en aktiv part även utanför länet. Vi bidrar med vår kompetens och deltar i projekt som stärker den enskilda arkivsektorn.

Under 2026 innebär det att vi:

- företräder Region J/H i kulturarvssammanhang
- deltar i nätverk som Arkivpedagogiskt forum
- bidrar till Svenska Arkivförbundet och Föreningen Sveriges Länsarkivarier arbete för att utveckla sektorn